

RSS DALARNA

REGIONAL SAMVERKANS- OCH STÖDSTRUKTUR FÖR
LÄNETS FEMTON KOMMUNER OCH REGION DALARNA

Utredning om länsgemensam verksamhet (s.k. "MiniMaria") i Dalarna för barn och unga med skadligt bruk- och beroendeproblematik

---

Henrietta Forsman och Caroline Mörk, Utvecklingsledare, Avd Hälsa och välfärd/RSS Dalarna

Välfärdsrådet 2023-10-26

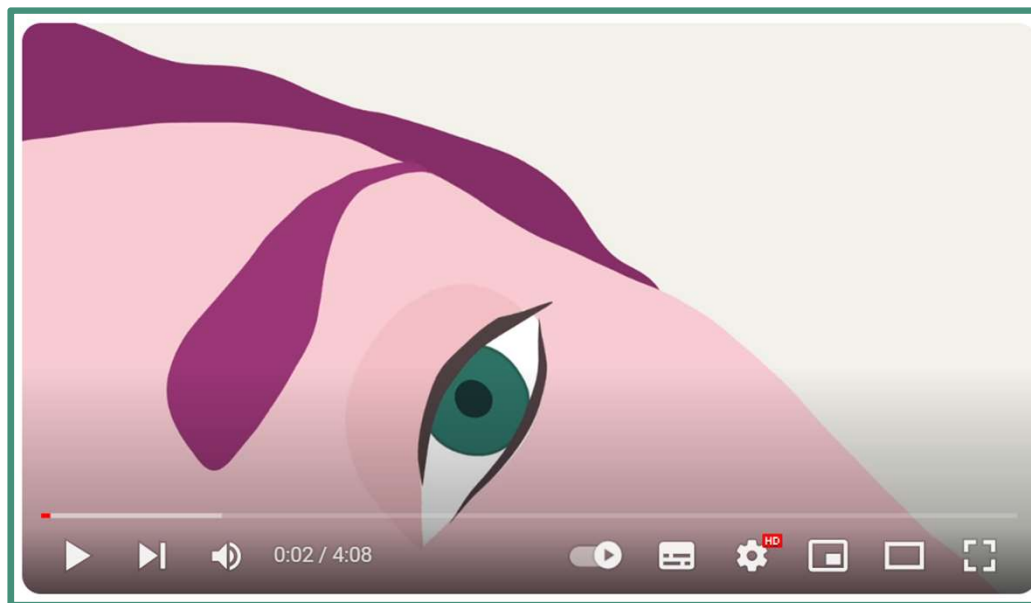
Bakgrund uppdrag MiniMaria

- Länschefs nätverket (LCHNV) dec-20
Beslut om fortsatt samverkansarbete inom ramen för psykisk hälsa och missbruk/beroende inkl förslag om utredning MiniMaria.

- Välfärdsrådet maj-21
Beslut om uppdrag till LCHNV att ta fram en utredning om länsgemensam verksamhet i Dalarna för barn och unga med missbruks- och beroendeproblematik s.k. "Mini-Maria".

Bakgrund uppdrag MiniMaria, forts

- LCHNV juni-2021
Beslut att ge styrgruppen i uppdrag att ta fram ett direktiv för att närmare utreda förutsättningarna för samverkan inom ramen för en MiniMaria-verksamhet i Dalarna
- Kartläggning/nulägesanalys
- LCHNV mars-2022
Godkännande av uppdragsdirektiv

Filmen om Anna!

MiniMaria, Göteborg

<https://www.youtube.com/watch?v=gUuR325zFes>

MiniMaria, Stockholm

<https://www.mariaungdom.se/fakta-och-rad/informationsmaterial/>

Hela vårdkedjan

Maria Ungdom, Stockholm, <https://www.mariaungdom.se/fakta-och-rad/informationsmaterial/>

Maria-mottagningar

- Målgrupp: Unga med skadligt bruk eller beroende samt deras närstående
- Erbjuder psykosocial och medicinsk bedömning, drogtestar samt individuell eller familjeterapeutisk behandling
- Specialiserad öppenvårdsenhet
- Integrerad verksamhet
- Riktade och synkroniserade vård- och stödinsatser – tvärprofessionellt
- Drivs i samverkan mellan region och kommuner

Rapport MiniMaria 2019-02-01, projekt MiniMaria Södra Älvsborg; Utvärdering av Mariamottagning mellersta Skåne. Slutrapport, maj 2020. Tranquist utvärdering AB; [Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#)

Maria-mottagningar – syfte och målsättning

- Hög tillgänglighet – tidiga och snabba insatser
- Effektiv och god vård och behandling för målgruppen
- Samordningsvinster för både individen, närstående och verksamheterna
- Möjliggöra och erbjuda en mer sammanhållen vårdkedja
- Kompetenscentrum – spetskompetens/ specialiserad vård och stöd, rådgivning till andra verksamheter och yrkesgrupper som kommer i kontakt med ungdomar
- Helhetssyn – fokus på hela ungdomen och nätverket

Rapport MiniMaria 2019-02-01, projekt MiniMaria Södra Älvsborg; Utvärdering av Mariamottagning mellersta Skåne. Slutrapport, maj 2020. Tranquist utvärdering AB; [Samsjuklighetsutredningens delbetänkande SOU 2021:93](#)

Syfte och mål – uppdrag MiniMaria

Syfte

Uppdraget syftar till att utreda förutsättningarna för samverkan kring en MiniMaria-verksamhet med utgångspunkt i den förestående omorganiseringen av akutpsykiatri och hur denna skulle kunna integreras med hela vårdkedjan för den unga målgruppen.

Mål

Att utredningen utgör ett ändamålsenligt underlag för att fatta beslut om huruvida en MiniMaria-verksamhet kan starta i Dalarna samt vilka övergripande förutsättningar som då bör vara uppfyllda.

Frågeställningar uppdrag MiniMaria

- Kartläggning av målgruppen
  - Hur ser målgruppen för en MiniMaria-verksamhet ut i länet?
  - *(Vilka lokala skillnader (mellan kommuner) finns avseende målgruppen?)*
- Vilka förutsättningar finns inom ramen för akutpsykiatrins omorganisering i relation till de förutsättningar som behöver vara uppfyllda för en välfungerande MiniMaria-verksamhet?
- Hur skulle en MiniMaria-verksamhet i Dalarna kunna utformas anpassad till länets geografiska kontext?

Metoder och tillvägagångssätt

- Referensgruppsdialoger
- Regionala dialoger
- Externa dialoger och studiebesök

- Konferenser, webinarier
- Rapporter, utredningar, forskningspublikationer

- Målgruppsanalys i samarbete med Hållbarhetsavdelningen

Resultat - Målgruppsanalys

Uppdrag MiniMaria och Samsjuklighet i samverkan med Hållbarhetsavdelningen

Syfte målgruppsanalys

Att beskriva bruk samt skadligt bruk och beroende hos unga med komplex problematik i Dalarnas län.

Frågeställningar målgruppsanalys

- Hur kan ungas bruk samt skadligt bruk och beroende beskrivas?
- Hur kan grupper av unga i riskzonen för skadligt bruk och beroende beskrivas när det gäller kopplingen till kända risk- och skyddsfaktorer?
- Vilka kopplingar finns till allmänt hälsotillstånd, livstillfredsställelse och socioekonomi?
- Finns det könsrelaterade skillnader?

Datakälla och population

- Enkätdata från [LUPP-undersökningen](#) (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken)

- Studiepopulation i Dalarna

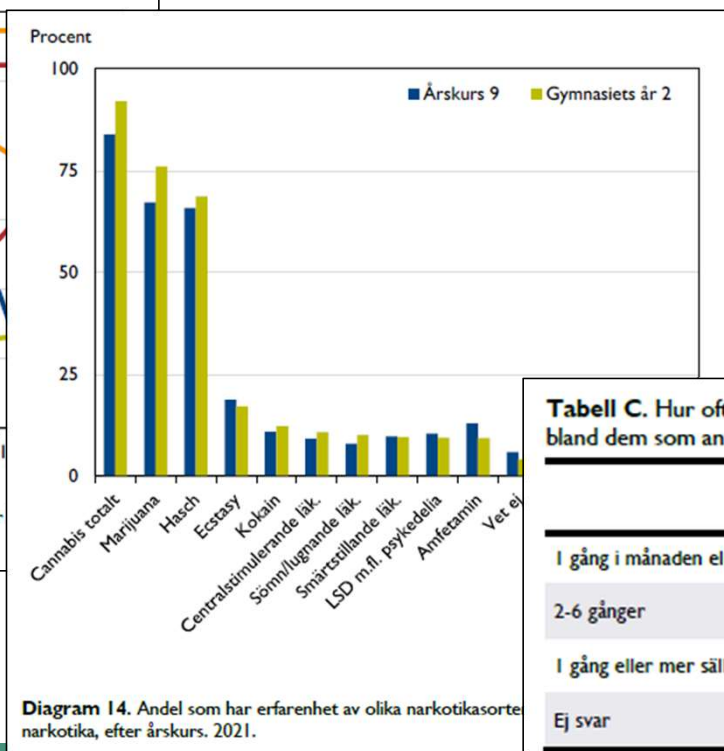
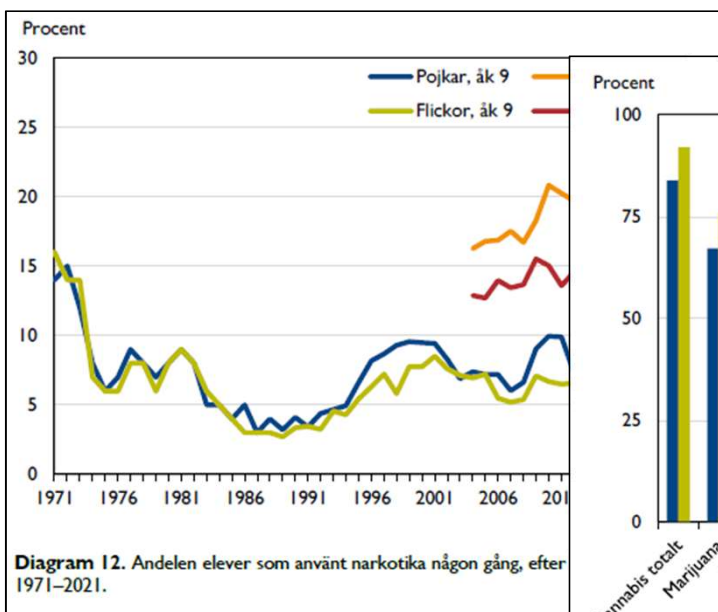
6 163 personer (flickor n=2 986, pojkar n=3 060, annan könsidentitet n=117).

- Totalpopulation i Dalarna

Antalet individer i Dalarna 31/12 2021 i åldersgruppen 13-19 år:

22 846 personer

En sak i taget

CAN:s nationella skolundersökning 2021 - CAN

Tabell C. Hur ofta har du använt narkotika de senaste 12 månaderna? Procentuell fördelning bland dem som använt narkotika. Årskurs 9 och gymnasiets år 2. 2021.

	Åk 9 (n=298)	Gy 2 (n=592)
I gång i månaden eller oftare	28	19
2-6 gånger	25	28
I gång eller mer sällan de senaste 12 månaderna	44	53
Ej svar	3	1

Hälsans bestämningsfaktorer

Verkligheten är sällan
en sak i taget...

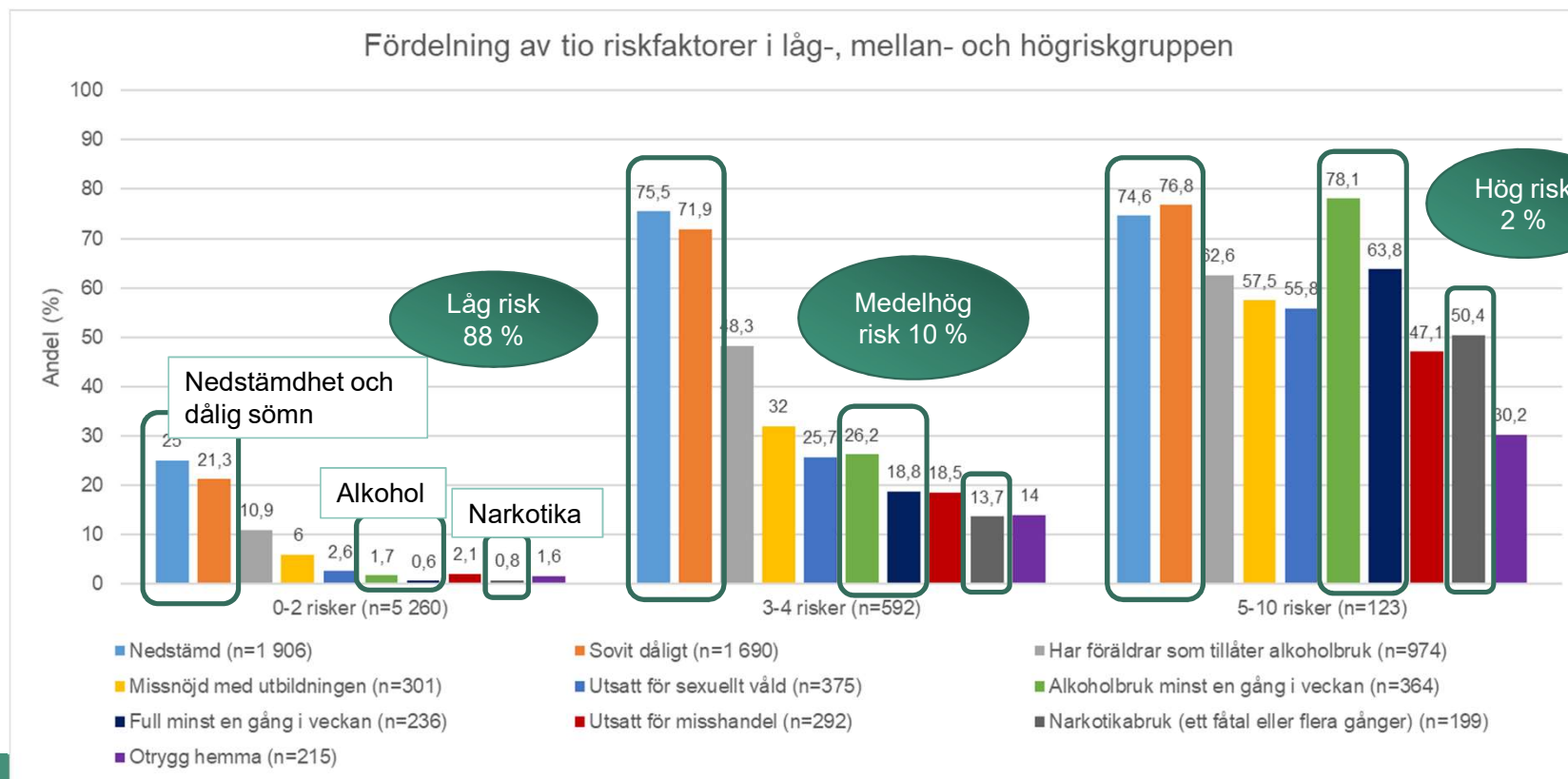
[Risk- och skyddsfaktorer för alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar hos barn och unga — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#)

Källa: Dahlgren och Whitehead, 1991. Bearbetad av Folkhälsomyndigheten.

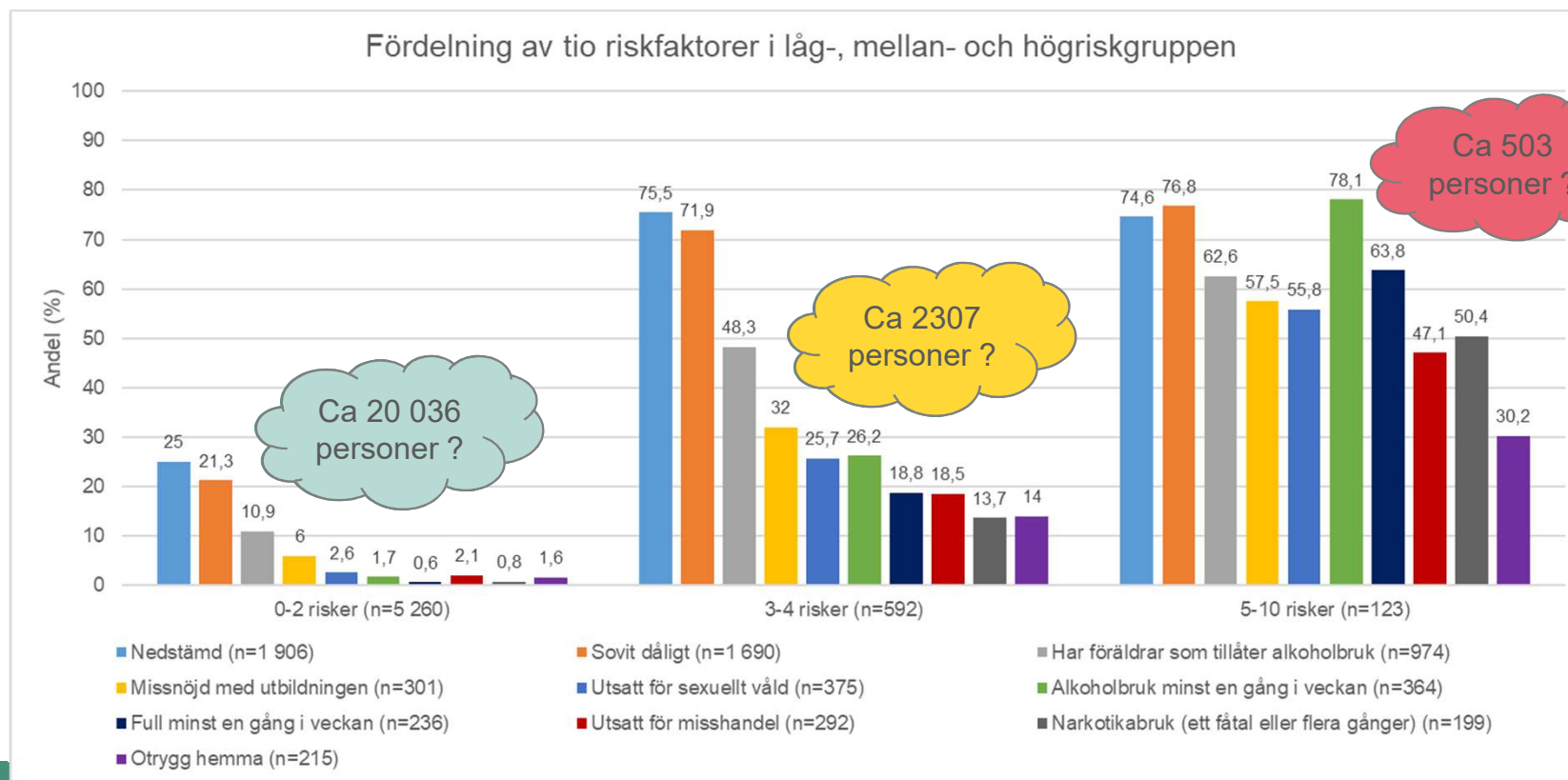
Tio risker – att illustrera utsatthet

1. Har du någon gång **använt narkotika** (utan läkarordination)?
2. Hur ofta brukar du göra följande? (**Dricka starköl, starkcider, alkoholisk, vin eller sprit**).
3. Hur ofta dricker du så mycket alkohol att du känner dig **full**?
4. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna? (Känt dig **nedstämd**).
5. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna? (**Sovit dåligt** på natten).
6. **Får du dricka alkohol** för din/dina föräldrar eller vårdnadshavare?
7. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? (Jag har blivit **utsatt för misshandel**).
8. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? (Jag har blivit **utsatt för sexuellt våld/utnyttjande**).
9. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? (**Skolan**).
10. Hur ofta känner du dig **trygg** på följande ställen? (I **hemmet**).

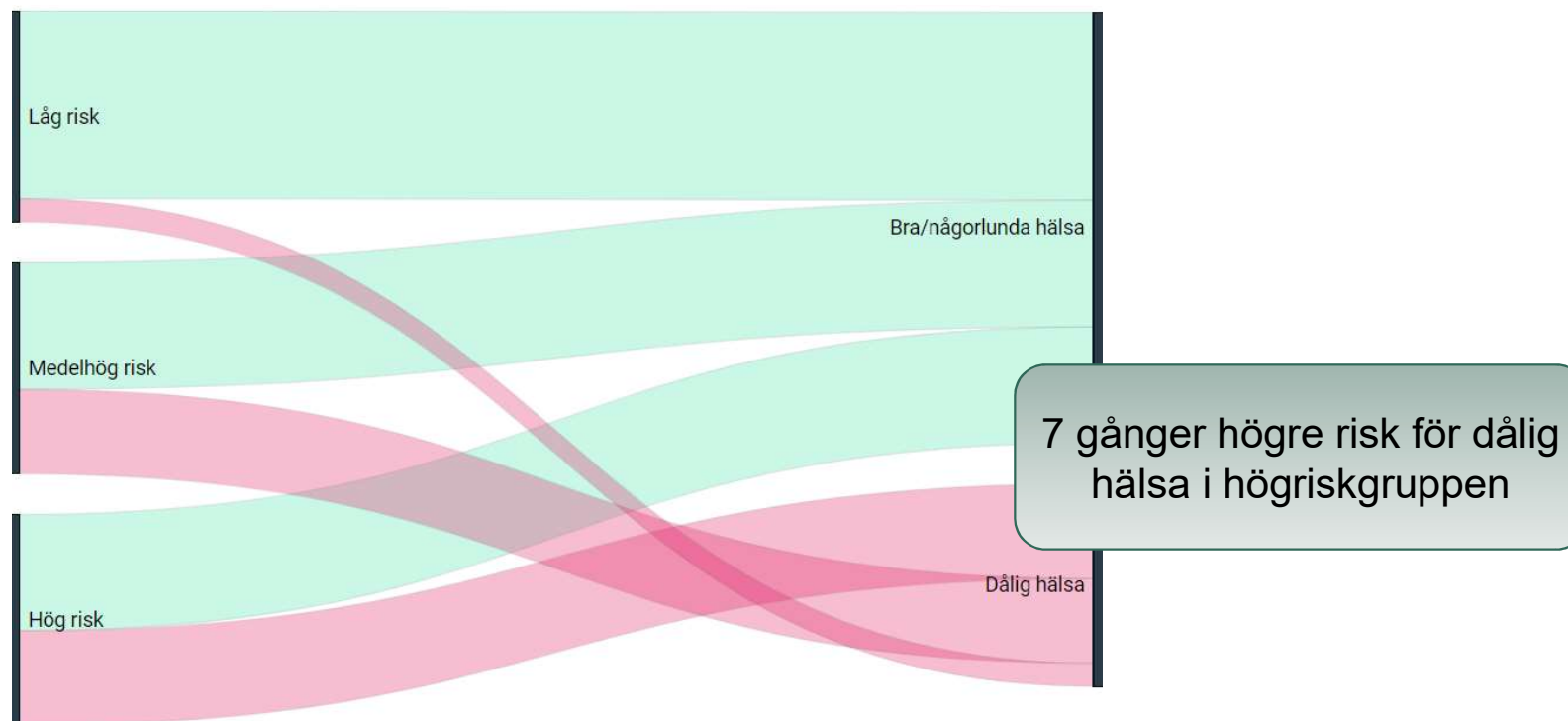
Låg-, mellan- och högriskgruppen

Uppskattning (ungefärlig!) av antalet individer i Dalarna

Självskattad hälsa

Sammanfattning målgruppsanalys

- Lågriskgruppen var störst (89%) - De flesta unga har få riskfaktorer.
- Unga tillhörande högriskgruppen (2%) skiljer sig tydligt från övriga avseende bruk av både alkohol och narkotika.
- Även i analysen av riskgrupperna i relation till de tre utfallen självskattad hälsa, livstillfredsställelse och ekonomisk oro, sticker högriskgruppen ut med sin ökade risk.
- Könsskillnader!
Gruppen med annan könsidentitet ett särskilt observandum.

Förutsättningar och rekommendationer

Förutsättningar

- Bred enighet avseende behovet och nyttan.
- MiniMaria verksamhet skulle innebära samverkans- och samordningsvinster avseende insatserna till målgruppen.
- Det är högst troligt att det integrerade och tvärprofessionella arbetssättet skulle skapa bättre förutsättningar för ändamålsenliga insatser, jämfört med förutsättningarna i dagsläget och jämfört med vad var och en av parterna själva skulle kunna stå för/åstadkomma för den enskilde.
- BUP:s roll i relation till målgruppen behöver stärkas.
- Sammanhållen vårdkedja, integrerade arbetssätt och struktur för samverkan kring målgruppen saknas i dagsläget

Förutsättningar forts

- Lokalisering och geografi
- Kompetens och bemanning
- Samverkan
- Dokumentation och sekretess

Vägledande rekommendationer

Utvecklas vidare i rapporten, s 40-49

- Förankra brett och över tid
  - Plan för löpande förankring – tjänsteledning, politisk ledning, verksamhetsnära ledning
  - Beslut i samverkansorgan såväl regionalt som i respektive organisation
- Etablera partsgemensam arbetsgrupp för konkretisering av arbetet
  - Framtagande av projektplan som grund för etableringsprocessen
  - Aktörer i samverkan – Primärvård, Ungdomsmottagning, Socialtjänst, BUP

Vägledande rekommendationer, forts

- Säkerställ brukarmedverkan
- Formulera verksamhetsuppdrag och målgrupp för verksamheten
- Besluta om huvudmannaskap för verksamheten
- Upprätta avtal

Vägledande rekommendationer, forts

- Etablera samverkansformer och arbetssätt
- Säkerställ tillgänglighet, bemanning och arbetssätt
- Etablera en evidensbaserad praktik
- Implementera systematiskt och följ upp hur det går på såväl individ- som verksamhetsnivå